

5. Lærervejledning

Hvad er der i samlingen, og hvordan bruges den

Samlingen består af fire kasser og en mappe, hvor du kan finde disse tekster, billeder, musik, film, forslag til aktiviteter og madopskrifter. NB: der er en separat mappe specifikt til undervisning i dansk som andetsprog med tilhørende aktiviteter.

I de fire kasser finder du omkring 250 forskellige genstande, som alle repræsenterer en historie fra de steder og om de mennesker, der var der, hvor genstandene blev indsamlet. I mappen i kasse 1 er der en genstandsliste med oversigt og beskrivelse af alle genstandene, som eleverne har skrevet. Disse genstandslistes kan også findes på hjemmesiden: <http://unescosamlingerne.dk/danmark>. Under emnet plejehjem indgår genstandsbeskrivelserne i redigeret format som del af undervisningsmaterialet.

Idéen med UNESCO samlingerne er, at du kan røre og bruge genstandene, men vi opfordrer dig til at være forsigtig med dem. Samlingens genstande er museumsgenstande, som skal bevares for eftertiden, og som tilhører Moesgård Museum. Det er derfor vigtigt, at genstandene behandles med omtanke. Når I er færdige med samlingen, bedes I være omhyggelige med at pakke genstandene rigtig ned i kasserne – hver genstand har sin bestemte plads. Sørg for, at alt kommer med. Hvis noget forsvinder eller går i stykker, skal Moesgård Museum underrettes om dette.

Samlingen består oprindeligt af 14 tekster og sektioner med genstande fra mange forskellige miljøer i Danmark. Du kan læse teksterne for at få indsigt i temaer og emner i samlingen og for at forstå den sociale og kulturelle kontekst genstandene er indsamlet i.

Fire af disse tekster er blevet udvalgt til brug i danskundervisning på sprogskoler. Teksterne er lettere redigerede eller helt omformet til specifikke opgaver. Numrene, som du vil finde i teksterne, refererer til genstande i UNESCO kasserne.

Temaer i samlingen - oprindelig konstruktion

Samlingen er oprindeligt inddelt i tre forskellige temaer: **At holde fest**, **Spil spillet** og **Hjem væk fra hjem**. I introduktionen til hvert tema præsenteres interessante argumenter og spørgsmål, der relaterer til indholdet, og vi inviterer jer til at tilføje yderligere refleksioner til hvert emne i temaerne.

Temaet **At holde fest** fokuserer på de ritualer danskerne udøver, når man fejrer noget. Hvordan fejres julen? Er der faste traditioner tilknyttet fødselsdagsfesten? Og hvad er konceptet for de danske festivaller?

Temaet **Spil spillet** kigger på, hvordan danskerne bruger deres fritid og hvilken rolle spil og leg har i Danmark. Hvorfor går danskerne i biografen? Hvad er håndbold? Er legene i børnehaven kun lege eller er det også læring? Og kan lege og spil skabe en følelse af fællesskab blandt dem der deltager?

Temaet **Hjemme væk fra hjem** tager jer på en tur indenfor i de danske hjem. Hvordan defineres hjem i en dansk kontekst? Er et plejehjem et hjem eller en institution? På hvilken måde udvikler unge mennesker sig ved at bo og studere på en efterskole? Og sidst kigger vi på, hvilken slags mad der serveres i de danske hjem. Er noget mad mere typisk dansk end andet?

Bemærk at nogle tekster og genstande kan overlappe disse tre temaer og være relevante i andre kontekster også.

Temaer i samlingen - til sprogscoleundervisning

De emner, der på nuværende tidspunkt er udarbejdet til undervisning i dansk som andetsprog, er:

"*En guide til den danske juleforberedelse*", "*At fejre fødselsdag i Danamark*" og "*Når Bedstemor fejres*" alle tre fra temaet **At holde fest**. Teksten "*Når bedstemor fejres*" er udarbejdet og omformet til en række danskfaglige opgaver, aktiviteter og debatoplæg, mens de andre kun er lettere redigerede og kan læses som perspektivering til emnet. Fra temaet **Hjemme væk fra hjem** er emnet "*Plejehjem i Danmark*", som ligeledes er udarbejdet og omformet til en række danskfaglige opgaver, aktiviteter og debatoplæg. Se en udførlig beskrivelse af indhold og aktiviteter i lærervejledningen, som følger med emnerne.

Gør det selv

Vi opfordrer dig til at bruge teksterne og genstandene sammen for at formidle en forståelse af Danmark anno 2013. Ligeledes foreslår vi, at du bruger aktiviteterne som en del af undervisningen.

Vi håber, at du gennem aktiviteter, praktisk arbejde med genstandene og refleksioner over teksterne vil kunne formidle et mangfoldigt billede af livet i Danmark anno 2013. Samtidig håber vi, at I får inspiration til at lave antropologiske studier af, hvordan livet er i jeres eget område, og hvilke steder, genstande og temaer der er vigtige for jer selv og menneskene omkring jer.

Læs mere om UNESCO samlingerne på <http://unescosamlingerne.dk> og kontakt os gerne, hvis du har spørgsmål eller forslag.

God fornøjelse med arbejdet!

Moesgård Museum - UNESCO samlingerne
og Sigrid Cecilie Juel Hansen

5.1 Introduktion til samlingen

Denne UNESCO samling er om Danmark. UNESCO samlingerne er en del af Moesgård Museums etnografiske samlinger. Normalt er disse samlinger sendt ud til skoler rundt omkring i Danmark, så eleverne kan lære om livet i andre kulturer og samfund. Men denne samling om Danmark er tiltænkt brug både i Danmark og i udlandet, så folk i andre lande kan lære om danskerne, på sammen måde som danske elever lærer om fx. Uganda, Bolivia eller Butan gennem UNESCO samlingerne.

I 2015 blev udvalgte temaer i samlingen redefineret til brug for sprogskoler, hvor der undervises i dansk som andetsprog. UNESCO samlingen om Danmark giver en unik mulighed for at kombinere traditionel sprogundervisning, indblik i dansk kultur og differentieret, genstandsbaseret undervisning, hvilket tilgodeser et bredt spektrum af læringsstile. Undervisningsmaterialet er baseret på de oprindelige tekster i samlingen, dog redigeret og tilpasset den nye kontekst. Det kan bruges separat eller som udgangspunkt for at arbejde med flere temaer i samlingen.

Tilblivelsen af danmarkssamlingen - et skoleprojekt

Denne samling er resultatet af et skoleprojekt lavet i samarbejde mellem Moesgård Museum, Tørring Gymnasium og Bjerringbro Gymnasium i Midtjylland. Gennem tre år har gymnasierne og museet undervist og haft workshops i antropologisk forskning og metode, hvilket de to gymnasieklasser har integreret i både deres daglige undervisning og i studierejser til forskellige byer i Europa og Nordamerika.

Ved at besøge fremmede kulturer, med antropologiske forskningsmetoder i rejsetasken, har de studerende haft mulighed for at opdage, hvordan andre folk praktiserer deres hverdagsliv, deres traditioner og deres vaner. Men i denne samling har de også vendt deres blik mod mere familiære steder - nemlig deres egne miljøer i Danmark. Eleverne har lavet feltarbejde i forskellige miljøer i deres lokale samfund - i deres egen kultur. De har gennem interviews, observationer og deltagelse i lokale aktiviteter undersøgt forskellige sociale og kulturelle fænomener, og er de blevet udfordret til at besvare spørgsmålene: *Hvordan praktiserer danskerne deres hverdagsliv, og hvordan kan vi vise det til andre mennesker gennem etnografiske genstande, foto og tekst?*

Denne samling er dermed kreeret fra de studerendes synsvinkel, hvilket teksterne og genstandsvalg bærer præg af. De studerende har med supervision fra Moesgård Museum skrevet alle teksterne, indsamlet genstandene og taget billederne i samlingen. Denne samling vil give et indblik af, hvad Danmark er anno 2013 set gennem øjnene på 44 unge gymnasieelever. Sandsynligvis er der ting, du ikke synes er Danmark for dig - og netop den vinkel er spændende at inddrage i undervisningen. For hvad er kultur?

Hvad er kultur?

Kultur og traditioner er noget, som man bærer med sig, men de er også aktive og under konstant udvikling. De indeholder valg, både til- og fravalg, og er forskellige fra familie til familie. Det er hensigten med dette materiale at åbne op for en bredere kulturforståelse gennem danskfaglige opgaver. Det er vigtigt, at du som underviser forsøger at pointere, at der ikke er noget facit, rigtigt eller forkert, når vi snakker om kultur og traditioner.

Materialet er som nævnt produceret af gymnasieelever i 2013. Det er deres syn på, hvordan Danmark kan repræsenteres. Du vil sikkert opleve, at nogle af deres beskrivelser afviger fra, hvad du fx. selv mener, er danske jule- eller fødselsdagstraditioner, og det er kun godt at pointere det i undervisningen. Næsten hver familien har sine egne måder at gøre tingene "rigtigt" på.

Ved at spørge ind til traditioner fra kursisternes hjemlande eller hvordan deres familier fejrer bestemte højtider, vil du/I sikkert også opleve, at de bliver overraskede over forskellighederne indenfor deres egen kultur. Flere steder spørges der fx. i materialet til, hvad kursisterne gør i deres familie og ikke, som ofte i undervisningsmaterialer, "*Hvad gør man i dit hjemland?*". Dermed åbnes der for muligheden for at se forskellighederne indenfor og imellem landegrænser, men det åbner også for at kigge på lighederne i mange af vores traditioner. Vi laver god mad sammen, vi er sammen med venner og familie, vi glæder os, vi hygger os... osv.

Så ud over, at kursisterne bliver udfordret danskfagligt og får et indblik i danske traditioner og kultur, er det også vigtigt, at du som underviser prøver at skabe et rum, der både respekterer og inkluderer mangfoldighederne.

5.2 Tematikkerne i Danmarks samlingen

Introduktion til temaerne i UNESCO kasserne om Danmark

Dette materiale indeholder materiale til danskundervisning indenfor to overordnede temaer: "**At holde fest**", hvor vi arbejder med danske traditioner omkring fødselsdag og jul, samt "**Plejhjem - et hjem eller en institution?**" som omhandler emnet plejhjem, og hvordan vi i Danmark ser på ældretilværelsen. Introduktion til disse kan du finde i dette afsnit.

Desuden findes der genstande, tekst og aktiviteter til mange andre interessante temaer i kasserne. Dette er dog ikke specielt tilpasset undervisning af dansk som fremmedsprog, men de passer godt ind i genstandsbaseret sprogundervisning, hvor sprogtilegnelsen foregår ved brug af genstande og aktiviteter.

Emnerne "Børnehaven" og "Plejhjem" kan også med fordel bruges til brancherettet undervisning af voksne.

For unge er der et interessant indblik i dansk ungdomsliv og kultur i temaerne: "Spil Spillet", hvor der bl.a. arbejdes med, hvad man laver i fritiden som ung i Danmark. Desuden er der emner om efterskoler og livet for unge væk fra hjemmet samt emner om fest, både på festivaller og f.eks. fødselsdag for unge mennesker. Her bliver der både snakket om druk, kærester og det at blive voksen.

At holde en fest

Introduktion til temaerne Fødselsdag og Jul med de originale antropologiske refleksioner fra den engelske tekstsamling i UNESCO kassen om Danmark

Ethvert samfund har sine specifikke ritualer. Ritualerne i dette tema beskriver, hvilken rolle ritualerne spiller i det danske samfund. Ritualer kan udføres på utallige måder fra forskellige måder at fejre fødselsdage på til, hvordan man holder jul.

Ved at følge en 70års og en 18års fødselsdag undersøger vi, om fejringen af fødselsdage bliver mindre spændende med alderen, og hvilke slags rituelle handlinger som er vigtige og nødvendige i de forskellige slags fester. Hvorfor er det at give en gave vigtigere end gaven selv? Og hvorfor gennemgår unge ekstreme ritualer så som at drikke 18 shots alkohol, når de fylder 18?

Fra fødselsdage går vi over til at undersøge julen. Det er en meget speciel tid på året i Danmark, men hvorfor det? Er det en genopførelse af en religiøs begivenhed, eller er det et vidnesbyrd om folks religiøse og sociale værdier? Gennem en guide til, hvordan man kan forberede en jul, prøver vi at finde svaret på, hvorfor så mange danskere holder jul.

Gennem beskrivelse af de forskellige danske ritualer stiller teksterne i denne sektion spørgsmål som: Hvorfor ritualer er så tiltrækkende og stærke? Hvilke sociale værdier der bliver kommunikeret gennem ritualerne?

De forskellige ritualer, vi møder, er alle omkostningsfulde og kræver en stor investering af tid, energi og ressourcer - og nogle uden endda at være umiddelbart tiltrækkende. Eftersom ritualer kan hjælpe folk med at reflektere over deres rolle i samfundet, kan du måske selv komme i tanke om ritualer, du selv er en del af og tænke over, hvorfor du deltager i dem.

Tekst og materiale til emnet - oversigt:

Fødselsdag:

1. Fødselsdage i Danmark (lettere redigeret og oversat læsetekst)
2. Når bedstemor fejres (opgavesæt og læsetekst samt oplæg til dialog)

Jul:

3. En guide til den danske juleforberedelse (lettere redigeret læsetekst)
4. Jul - opgavesæt (lytte opgave (sang) og arbejde med komposita)
5. Billedkort med juleting (til fx. ord og billede match, ordforråd, vendespil)
6. Billedbingo (der øves lytte og udtale samt opsamling på arbejdet med juleord)

Generelt:

7. Genstandene i UNESCO kassen (Kasse nr. 1)
8. Derudover anbefales det, at man laver/køber yderligere ting til jule-/fødselsdagsfest

Originaltekst af Malthe Lehrmann Moesgård Museum.

Oversat fra engelsk og tilpasset danskundervisningsmaterialet af Sigrid C. J. Hansen

Plejehjem – et hjem eller en institution?

Introduktion til arbejdet med temaet plejehjem med de antropologiske refleksioner fra den oprindelige tekstsamling i UNESCO kassen om Danmark

Dette tema inviterer dig indenfor - tryk håndtaget ned og åben døren. Dette er hjem. Det er den base, hvorfra vi udøver vores daglige rutiner. Men det er ikke bare et sted, men er også noget vi føler, fornemmer og skaber. Vi kan skabe følelsen af hjem i både nye fysiske og mentale miljøer, og det er netop dette, denne del handler om - hjem væk fra hjem.

Her besøger vi det sidste hjem for mange ældre mennesker, men som det bliver belyst, er det svært at definere, hvorvidt det er et hjem eller en institution. Kan et plejehjem være et privat hjem og på samme tid være en offentlig institution i det danske plejevæsen? Hvad gør et hjem til et hjem? I mødet med de ældre på de to plejehjem undersøges det, hvad objekter og daglige aktiviteter har at gøre med konceptet hjem.

Gymnasieelevernes konklusion på arbejdet med plejehjem: Et plejehjem er altså ikke bare betegnelsen for en institution, men faktisk også et hjem. Efter at have været i felten på to forskellige plejehjem, et friplejehjem (privat) og et kommunalt ejet plejehjem, står det klart, hvordan forskellige plejehjem adskiller sig fra hinanden, og hvordan beboerne synes om at være der. Beboerne på Riis friplejehjem har et større og bedre fællesskab end på det kommunalt ejede plejehjem - Kastaniehaven i Give. Generelt har beboere på friplejehjemmet større indflydelse på deres dagligdag og aktiviteterne, end beboerne har på Kastaniehaven. Hvorfor der er mere fællesskab på Riis Friplejehjem, vides ikke med sikkerhed. Det kan være kombinationen af beboere, og nok også det forhold at beboerne på Kastaniehaven er svagere end beboerne på Riis Friplejehjem. For at blive visiteret til et kommunalt plejehjem, skal man generelt være dårligere fysisk og mindre selvhjulpne end på et privat friplejehjem.

Alt i alt er et plejehjem et godt sted for ældre og svage at komme til, når hverdagen bliver for svær og uoverskuelig til at klare det hele selv. Man kommer ikke udenom, at et plejehjem er en institution uanset privat eller kommunalt ejet. Dog bliver der gjort rigtig meget for, at beboerne ikke skal føle, at de er på en institution. Det må siges, at lykkedes på begge plejehjem, hvor vi har været i felten.

Tekst og materiale til emnet:

1. Plejehjem i Danmark (opgavesæt og læsetekst samt oplæg til dialog)
2. Billedkort (til fx. ord og billede match, ordforråd, vendespil)
3. Genstandslistor (forenklet tekst samt én kun med billeder og spørgsmål)
4. Genstandene i UNESCO kassen (Kasse nr. 3)

*Originaltekst i introduktionen på engelsk ved Line Beck Moesgård Museum (Home away from Home)
Oversat og tilpasset til undervisningsforløbet om ældre af Sigrid C. J. Hansen
Originaltekst i konklusionen: Maria, Melissa, Tenna, Rikke og Maja (Tørring Gymnasium)*